

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ချက်

Thit Lim/HelpAge International

ဤမူဝါဒတင်ပြချက်စာတမ်းအကျဉ်းချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှု ပေးအပ်ခြင်း လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များအတွက် အသုံးပြုနိုင်ဖွယ်ရာ electronic payment နည်းလမ်းများအပေါ် Oxford Policy Management မှ လေ့လာဆန်းစစ်သုံးသပ် ထားသည့် စာတမ်းတွင် တင်ပြထားသော တွေ့ရှိချက်များကို ကောက်နုတ်စုစည်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအကဲဖြတ်သုံးသပ်ချက်ကို LIFT ရန်ပုံငွေဖြင့် HelpAge International က စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှုများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လာခဲ့ပါသည်။ လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်ရာတွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည် နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနသည် အဓိကကျသော ဦးစီး ဌာနတစ်ခုဖြစ်ပြီး လက်ရှိတွင် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ အဓိက ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုလုပ်ငန်းအစီအစဉ်နှစ်ခုဖြစ်သည့် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် လူမှုရေးပင်စင်ပံ့ပိုးခြင်း (social pension) နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအချို့တွင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်နှင့် အသက် (၂)နှစ်အောက် ကလေးငယ်များအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်း (MCCT) တို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ်နှစ်ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုစနစ်များ တည်ထောင်နိုင်ရေးအတွက် အစိုးရ အနေဖြင့် ပိုမိုတိုးမြှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ ဆောင်ရွက်သွားရန် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲထားသော ၂၀၁၄ ခုနှစ် အမျိုးသားအဆင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်းပါ လူမှုတံခွန် အစီအစဉ်ကြီးရှစ်ခု (eight flagships) ထဲမှ နှစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးအပ်မှုများမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပိုမို၍အရေးပါလာသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ဖြစ်လာသည့်တိုင် ငွေလွှဲပြောင်းပေးပို့မှုစနစ်မှာ အများအားဖြင့် ငွေသား (physical cash) ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျလက်ဖြင့် သွားရောက်ပေးအပ်မှု (manual) ကိုသာ ကျင့်သုံးလျက်ရှိပါသေးသည်။ အခြားသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် အီလက်ထရောနစ် ငွေပေးချေမှု/ပေးပို့မှု စနစ်များ (electronic payment systems) ကို အသုံးပြုနေကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း မိုဘိုင်းဖုန်းအသုံးပြုမှုနှင့် ကွန်ရက်လွှမ်းခြုံမှုတို့ တစ်ဟုန်ထိုး တိုးတက်လာခဲ့ခြင်းနှင့်အတူ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေပိုင်းအရ ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ဈေးကွက်အတွင်း မြင့်မားသည့် ယှဉ်ပြိုင်မှုအနေအထားတို့အရ ယခုအချိန်တွင် လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများ၌ e-payments အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိလာပြီဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် (သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် လူမှုပင်စင်ထောက်ပံ့ပေးအပ်မှု လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အပေါ် အဓိကဦးတည်၍) လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများတွင် e-payments (အထူးသဖြင့် mobile money) ကိုအသုံးပြုပေးပို့ရန် ဖြစ်မြောက်နိုင်ခြေအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ထားပါသည်။

ငွေပေးပို့မှု / ပေးချေမှုစနစ်များ (Payment Mechanisms)

လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးအပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းသည် ယင်းလုပ်ငန်းအစီအစဉ်၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုအပေါ်တွင် သက်ရောက်လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့်အပြင်၊ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်သူများနှင့် ငွေလက်ခံရယူသူ နှစ်ဖက်စလုံး၏ ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ကြုံတွေ့နိုင်သည့် အန္တရာယ်များအပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ငွေကြေးပေးပို့မှု စနစ်တစ်ခု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် တိကျမှန်ကန်သည့် ခံစားခွင့် ငွေပမာဏကို ပေးအပ်ရမည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များထံသို့ အချိန်မှန်၊ ကြိမ်နှုန်းမှန်ကန်စွာဖြင့် အောင်မြင်စွာ ခွဲဝေဖြန့်ဖြူးပေးနိုင်ရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်နှင့် ငွေလက်ခံရယူသူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်အနည်းဆုံးဖြစ်အောင် လျော့ချပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးအပ်မှု အစီအစဉ်များတွင် ငွေပေးပို့မှုနည်းလမ်းများစွာရှိကြပါသည်။ အမျိုးမျိုးသော ငွေပေးချေ/ ပေးပို့မှု နည်းလမ်းများ (payment instruments)(ငွေသား၊ cards ၊ mobile money၊ vouchers စသဖြင့်) ကို ပေါင်းစပ်၍ အမျိုးမျိုးသော ငွေပေးချေ/ပေးပို့မှု စက်ကရိယာများ (payment devices) (POS ၊ ATMs ၊ မိုဘိုင်းဖုန်းများ စသဖြင့်) ကို အသုံးပြုကာ အမျိုးမျိုးသော ငွေပေးချေ/ပေးပို့ရာနေရာများ (payment points) (ရွေ့လျားယာဉ်များ၊ စာတိုက်ရုံးများ၊ အေးဂျင့်ဆိုင်များ၊ ဘဏ်ခွဲများ စသဖြင့်) တွင် ငွေပေးပို့/လက်ခံနိုင်ပါသည်။ အသုံးပြုမည့် Payment instrument ၊ Payment device နှင့် Payment point တိတိကျကျသတ်မှတ်ရွေးချယ်၍ တွဲစပ်ထားပြီးသည့်အခါတွင် ယင်းကို 'payment modality' သို့မဟုတ် 'payment mechanism' ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါသည်။

လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ်များအတွက် ငွေကြေးပေးပို့မှု စနစ်များအားလုံးတွင် ဗဟိုအဆင့်ရှိ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန (သို့မဟုတ် donor account) မှ အစီအစဉ်ကိုစီမံခန့်ခွဲအကောင်အထည်ဖော်မည့် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုအောက်ရှိဦးစီးဌာနတစ်ခုသို့ ခွင့်ပြုမိန့်ပေးခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေများ လွှဲပို့ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ထိုနောက်တွင် ယင်းတာဝန်ခံ ဦးစီးဌာနသည် ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုရယူမည့်သူများထံသို့ ငွေပေးပို့နိုင်ရန် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်မှတ်တမ်းများ သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် (Management Information System (MIS)) အပေါ် အခြေပြု၍ ငွေပေးပို့မှုဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များ (payment instructions) ကို သတ်မှတ်ရေးဆွဲရပါသည်။ သို့သော်လည်း e-payments ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် နိုင်ရန်အတွက် ပြင်ပမှ Payment Service Provider ကို ငှားရမ်းအသုံးပြုရန်လိုအပ်လေ့ရှိပြီး၊ အလိုအလျောက် သတင်းအချက်အလက် စုစည်းပြင်ဆင်ပေးသည့် automated MIS စနစ်တစ်ခုရှိနေရန်လည်း မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။ Payment Service Providers များမှာ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများဖြစ်ပြီး ယင်းတို့တွင် ဘဏ်များ၊ အသေးစား ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှု အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် မိုဘိုင်းငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ စသဖြင့် ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

Thit Lin/HelpAge International

၂။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အက်ဖြတ်သုံးသပ်ချက်

မည်သည့် ငွေပေးပို့မှုနည်းလမ်းမဆို အလုံးစုံ ပြည့်စုံကောင်းမွန်မှု မရှိကြောင်းကို သိမှတ်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုအစီအစဉ်များ၌ ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးပို့ရန်အတွက် နည်းစနစ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်အသုံးပြုရာတွင် လုပ်ငန်းနှင့် ကိုက်ညီစွာဆောင်ရွက်ပေးနိုင်စွမ်း (functionality) ၊ လွှမ်းခြုံနိုင်မှု (coverage) ၊ စနစ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား အပြန်အလှန်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု (interoperability) ၊ အဖွင့် နှင့် အပိတ် ကွင်းဆက်စနစ်များ (open versus closed loop systems) ၊ ကုန်ကျစရိတ်၊ စာရင်းပေးသွင်းမှုနှင့် မှန်မမှန်စစ်ဆေးနိုင်မှု စသဖြင့် အမြဲတစေ ကြုံတွေ့ရမည့် အချို့သောလက္ခဏာရပ်များ အပေါ် မူတည်နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ငွေပေးပို့မှု / ပေးချေမှု စနစ်များကို ဆန်းစစ်ခြင်း

ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်ကို လက်ရှိအချိန်တွင် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနမှ တစ်နိုင်ငံလုံး၌ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသော အသက် ၉၀နှင့်အထက် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် လူမှုရေးပင်စင်ထောက်ပံ့ပေးခြင်း အစီအစဉ်အပေါ် အဓိက ဦးတည်၍ လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လူမှုရေးပင်စင်အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူ စိစစ်ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စာရင်းသွင်းခြင်းမှသည် ထောက်ပံ့ငွေများကို လက်ခံရယူသူများ လက်ဝယ်သို့ ပေးအပ်ခြင်းအထိ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနသည် ပြည်ထဲရေးဦးစီးဌာနလက်အောက်ရှိ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ပူးပေါင်းကူညီဆောင်ရွက်မှု ကို အဓိကရယူ၍ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ရုံးများနှင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။

အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူစာရင်းသွင်းခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှု MIS နှင့် ငွေပေးအပ်မှု (ငွေထောက်ပံ့ရန် စာရင်း ထုတ်ခြင်း၊ ထောက်ပံ့ငွေဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ငွေစာရင်း ပြန်လည်တိုက်ဆိုင်ညှိနှိုင်းစစ်ဆေးခြင်း) စသည့် လက်ရှိလုပ်ငန်းစဉ်များ အားလုံးကို manual စနစ်များဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်စစ်ဆေးနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Mobile money ကဲ့သို့သော e-payment စနစ်များကို အသုံးပြုနိုင်ရန်မှာ ဝန်ထမ်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်လမ်းကြောင်းများ၊ ဒေတာဘေ့စ်များကို ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းလမ်းများသို့ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ဆက်သွယ်မှုပုံစံများကိုပြောင်းလဲခြင်း စသည်တို့ဖြင့် လက်ရှိစနစ်များကို ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့ရွေးချယ် အသုံးပြုမည့် ငွေပေးပို့မှုစနစ် (payment mechanism) နှင့်အတူ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနတို့အနေဖြင့် အသီးသီး တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သွားမည့် အခန်းကဏ္ဍတို့အပေါ် မူတည်၍ ငွေကြေးပေးပို့မှုကို မည်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်၌ ဖြစ်စေ (ဥပမာ - မြို့နယ်အဆင့် သို့မဟုတ် ခရိုင်အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် သို့မဟုတ် ဗဟိုအဆင့်) စတင်၍ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းလမ်းသို့ ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။

အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများထံသို့ ငွေသားထောက်ပံ့မှုပေးပို့ရာတွင် e-payments သည် အဆင်ပြေလွယ်ကူမှု၊ မြန်ဆန်မှုရှိပြီး၊ ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း လျော့ချပေးနိုင်ကာ၊ စနစ်အတွင်း ဘဏ္ဍာငွေယိုပေါက်များကို လျော့ချပေးနိုင်သည့်အပြင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ကိုလည်း ရရှိစေသည့် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အများယုံကြည် လက်ခံ ထားကြပြီးဖြစ်ပါသည်။

၃။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အက်ဖြတ်သုံးသပ်ချက်

အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ လူမှုပင်စင်ထောက်ပံ့မှုကို mobile money အသုံးပြုနိုင်ခြေရှိမှုအပေါ် Inter-Agency Social Protection criteria framework အပေါ် အခြေခံ၍ လေ့လာသုံးသပ်ထားပါသည်။

<p>Enabling environment (လွယ်ကူအောင် ပံ့ပိုးသော ပတ်ဝန်းကျင်)</p>	<p>PSPs များနှင့် ပတ်သက်၍ ဗဟိုဘဏ်၏ ထုတ်ပြန်ချက်နှစ်ခုရှိပါသည်။ မိုဘိုင်းဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက် (၂၀၁၃ ခုနှစ်) နှင့် မိုဘိုင်း ငွေကြေးရေးရာဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း (၂၀၁၆ ခုနှစ်) တို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း နှစ်ခုစလုံးသည် ငွေကြေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက် transactions အမျိုးမျိုး (P2B ၊ P2P ၊ G2P စသဖြင့်) ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားပြီး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူ providers များအနေဖြင့် wallet-level interoperability ဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ လက်ရှိ အခြေအနေအထားအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်ပါဝင်နေသူများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေ စည်းမျဉ်းမူဘောင်ဝန်းကျင်သည် mobile money အပါအဝင် e-payments များ ဖန်တီးအသုံးပြုနိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ လက်ရှိစည်းမျဉ်းအား ပြောင်းလဲရန် ညွှန်းဆိုမှုမတွေ့ရပါ။ သို့သော်လည်း အပြန်အလှန်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု (interoperability) ကဲ့သို့ အချို့သော လုပ်ဆောင်နိုင်မှု အနေအထားများမှာ လက်ရှိအချိန် တွင်အားနည်းလျက်ရှိပါသေးသည်။</p>
<p>Accessibility (လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်မှု)</p>	<p>လူမှုပင်စင်အစီအစဉ်သည် သက်ကြီးရွယ်အိုဘိုးဘွားများကို ဦးတည်ထောက်ပံ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများဖြစ်သည့်အတွက် အများအားဖြင့် လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်မှုအားနည်းနိုင်ပြီး၊ သက်ကြီးပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းမှုများ ရှိနေနိုင်ပါသည်။ သက်ကြီးရွယ်အို များအတွက်ထောက်ပံ့ပေးရန်အတွက် လက်ခံရယူသူများ၏ အိမ်တိုင်ရာရောက် ငွေသားဖြင့်သွားရောက်ပေးအပ်ခြင်း နည်းလမ်းမှာ mobile money အသုံးပြုခြင်းထက်ပိုမို၍ အဆင်ပြေလွယ်ကူမှုရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထောက်ပံ့ပေးမှုကို ကိုယ်စားထုတ်ယူပေးသူများ (proxies) များမှ လက်ခံရယူပေးလျက်ရှိနေပြီး အကျိုးခံစားခွင့်ရှိ သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားထုတ်ယူပေးသူများအကြား ယုံကြည်မှုရှိထားပြီးဖြစ်ပါက မသန်စွမ်းမှုနှင့် သွားလာနိုင်မှုအားနည်းခြင်းတို့ကို များစွာထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်မလိုပါ။ ယေဘုယျ အားဖြင့် နိုင်ငံတွင် mobile money အသုံးပြုမှု တိုးမြှင့်လာနေပြီး e-payments ကို ပိုမိုအသုံးပြုလာပြီဖြစ်သဖြင့် လူမှုငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုများတွင် mobile money အသုံးပြုပါက ပိုမို၍ မြန်ဆန်၊ လွယ်ကူမှု ရှိလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ခြုံငုံသုံးသပ်ရပါက အကယ်၍ သက်ကြီးရွယ်အိုများအား လူမှုပင်စင်ထောက်ပံ့ခြင်းအား အသက် ၅၅ နှစ်နှင့်အထက် သက်ကြီးရွယ်အိုများ အားလုံးအတွက် ထည့်သွင်းတိုးချဲ့ပေးပါက တိုးမြှင့်လာမည့် ထောက်ပံ့ငွေကြေး အတိုင်းအတာ ပမာဏအရ ရပ်/ကျေး အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအတွက် ပိုမို၍ ကုန်ကျစရိတ် များပြားလာနိုင်ခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ပေးအပ်မှုစာရင်းအချက်အလက်များ တိကျမှန်ကန်ရန် ပိုမိုခက်ခဲလာနိုင်ခြင်း တို့အရ လက်ရှိ manual နည်းဖြင့် ငွေကြေးပေးအပ်မှုများ၏ လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်မှု (accessibility) အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ လာနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ သော အနေအထားအရ ကျေးရွာအဆင့်၌ လုံလောက်သော လွှမ်းမိုးမှုရှိပြီး၊ Payment Service Providers များအချင်းချင်းအကြား အပြန်အလှန်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု interoperability ပိုမိုကောင်းမွန်လာပါက mobile money ပေးပို့ မှုများသည် ပိုမို၍ လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်မည့် ဝန်ဆောင်မှုနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။</p>
<p>Robustness (သက်ဝင် အားကောင်းမှု)</p>	<p>လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော manual payment စနစ်သည် အလုပ်ဖြစ်မြောက်မှုရှိသည့်တိုင် ပေးအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေးနှင့် ပေးအပ်ပေးမှုကို လုံခြုံစိတ်ချစွာ ရရှိမှုအပေါ် စစ်ဆေးထိန်းညှိနိုင်မှုတို့အရ ပြည့်လုံလောက်မှုမရှိပါ။ အလွဲသုံးစားပြုမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားစသည့် ဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုအဆင့်၌ အစီရင်ခံစာပြုမှု မရှိသော်လည်း လက်ရှိစနစ်၏ မကျေနပ်ချက်များ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်မှု၊ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှု (M&E) နှင့် အချက်အလက်များ စီမံခန့်ခွဲမှု (MIS) တို့အရ အလွဲသုံးစားပြုမှုများကို စုံစမ်းသိရှိနိုင်ရန် မလွယ်ကူပါ။ ကျေးရွာအဆင့် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များမရရှိပါဘဲ လက်ရှိ manual payment လုပ်ငန်းစဉ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော အားနည်းချက်များကို ခန့်မှန်းရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့တိုင်အောင် လက်ရှိ manual စနစ်ဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးအပ်ရာတွင် အဖိတ်အစင် နှင့် အလွဲသုံးမှုများ ဖြစ်ပွားနိုင်စေရာ နည်းလမ်းများစွာ ရှိနေပါသည်။ လူမှုပင်စင်ထောက်ပံ့မှုတွင် mobile money ကို အသုံးပြုခြင်းသည် ငွေလက်ခံရယူသူများထံသို့ ပေးအပ်သည့် ထောက်ပံ့ငွေ များအပေါ် စစ်ဆေးထိန်းညှိနိုင်မှုအရ လုံခြုံစိတ်ချမှုပိုမို၍ ပေးနိုင်ပါသည်။ Mobile money operator တစ်ခုသည် ဗဟိုဘဏ်၏ သတ်မှတ်ချက်များအတိုင်း ဝန်ဆောင်မှုရယူသူများ၏ အချက်အလက်များကို လုံခြုံမှုဖြင့်စာရင်း ထိန်းသိမ်းထားရမည် ဖြစ်သည့် အပြင် ထိုစနစ်များကို လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် စစ်ဆေးကြည့်ရှုနိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း mobile money ကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာပြဿနာရပ်များ အားလုံးကို ဖယ်ရှားနိုင်မည်တော့ မဟုတ်ပါ။</p>
<p>Integration (ပေါင်းစည်းခြင်း)</p>	<p>သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် လူမှုပင်စင်ထောက်ပံ့ခြင်းအစီအစဉ်အတွက် ငွေပေးပို့ မှုစနစ်များသည် ချက်ခြင်းငွေထုတ်ယူနိုင် မှုအပေါ် ဦးတည်ထားသင့်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိ သူကိုယ်တိုင် ငွေပမာဏအလုံးစုံကို ထုတ်ယူခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း သိအိုရီအရ ငွေပေးအပ်ရေးခွင့်ပြုပေးထားသည့် နည်းစနစ်များကို အသုံးပြုခြင်းသည် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်နိုင်ခွင့် (financial inclusion) ကိုတိုးတက်စေ နိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် ထောက်ပံ့ငွေများကို ကိုယ်စားထုတ်ယူပေးသူများမှ လက်ခံရယူပေးနေသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ပိုမို ဖြစ်နိုင်စွယ်ရာရှိပါသည်။ manual နည်းဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းတွင်မူ စုဆောင်းရန် သို့မဟုတ် အခြားသော ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အသုံးပြုလာစေရန် ခွင့်ပြုပေး သို့မဟုတ် တွန်းအားပေးမည်မဟုတ်ပါ။ mobile money ကို e-wallets များမှတစ်ဆင့် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ငွေပေးအပ်ရေးဆိုင်ရာအခြေအနေအထားအရ အကယ်၍ အသုံးပြုသည့် payment service providers များသည် commercial banks များဖြစ်ပါက စုဆောင်းမှု မြင့်မားနိုင်ပြီး၊ mobile money operators များဆိုပါက စုဆောင်းမှု နိမ့်နိုင်ပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် လူမှုထောက်ပံ့ငွေလက်ခံ ရယူသူများအား transaction account တစ်ခုပေးထားသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့ သည် transaction တစ်ကြိမ်တည်းတွင်ပင် လွှဲပို့ ထောက်ပံ့ငွေပမာဏအကုန်လုံးကို ထုတ်ယူလေ့ရှိပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် လူမှုပင်စင်အစီအစဉ်သည် ဆင်းရဲမှုလျော့ချရေးကို အဓိကဦးတည်သည့် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းအစီအစဉ်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ငွေလက်ခံရယူသူများ၏ ဝင်ငွေအနေအထားများမှာလည်း မတူကွဲပြား ကြမည်ဖြစ်ပြီး ထောက်ပံ့ငွေများကို မည်သို့ အသုံးပြုမည်ဆိုသည်ကိုလည်း ခန့်မှန်းရန်ခက်ခဲပါသည်။ စုဆောင်းရန် ခွင့်ပြုပေး ထားသော account တစ်ခု (a savings enabled account) ကို အသုံးပြုသူသက်သက်မှုဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်ခွင့် (financial inclusion) ဆိုင်ရာ အခြားသောကျယ်ပြန့် သည့် အကျိုးရလဒ်များ ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဟု ပြောရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။</p>

¹ ISPA, 'Social Protection Payment Delivery Mechanisms - "What Matters" Guidance Note' (Inter Agency Social Protection Assessments, 2016), <http://ispatools.org/payments/>.

² P2B: Person-to-business; P2P: Person-to-person; G2P: Government-to-person

E-payments အသုံးပြုခြင်းအတွက် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာအစီအစဉ်များအတွက် manual cash payments စနစ်မှ e-payments စနစ်သို့ ပြောင်းလဲအသုံးပြုရာတွင် တွေ့ကြုံရနိုင်သည့် စိန်ခေါ်မှုများ အတော်အတန်ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများထံသို့ ငွေသားထောက်ပံ့မှုပေးပို့ရာတွင် e-payments သည် အဆင်ပြေလွယ်ကူမှု၊ မြန်ဆန်မှုရှိပြီး၊ ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း လျော့ချပေးနိုင်ကာ၊ စနစ်အတွင်း ဘဏ္ဍာငွေယိုပေါက်များကိုလျော့ချပေးနိုင်သည့်အပြင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကိုလည်း ရရှိစေသည့် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အများယုံကြည်လက်ခံထားကြပြီးဖြစ်ပါသည်။ ကူးပြောင်းမှု လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အချို့သော နယ်မြေဒေသများ၌ e-payments ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်ချက်များ (pilots) ဖြင့် စတင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းရှေ့ပြေး စမ်းသပ်ချက်၏ စွမ်းဆောင်မှုအနေအထားပေါ်အခြေခံ၍ ဆက်လက်ချဲ့ထွင် (scale-up)ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ကူးပြောင်းနေစဉ်ကာလအတွင်း ရွေးချယ်သတ်မှတ်သော နယ်မြေဒေသအချို့တွင် ငွေပေးပို့မှုစနစ် (payment mechanisms) တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပို၍သုံးကာ စွမ်းဆောင်မှုအနေအထားကို စမ်းသပ်နေစဉ်အတွင်း အချို့သော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များအနေဖြင့် (အထူးသဖြင့် ဝေးလံပြီး ကွန်ရက်ရရှိမှု အားနည်းသည့် နယ်မြေများတွင်) ယခင် အသုံးပြု နေသည့်ငွေသားဖြင့် ကိုယ်တိုင်သွားရောက်ပေးအပ်မှုကို ဆက်လက် သုံးစွဲနေနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာမှအတွေ့အကြုံများကို လေ့လာသုံးသပ်မှုအရ manual payment စနစ်များမှ e-payments သို့ ပြောင်းလဲအသုံးပြု ခြင်းအားဖြင့် ထင်သာမြင်သာသည့် အကျိုးရလဒ်များရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သို့တိုင်အောင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရာတွင် တိုင်းပြည်၏ ပေးထားချက်အခြေအနေ၊ e-payments ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်အတွက် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ စွမ်းဆောင်ရည်၊ ဈေးကွက်အနေအထားများနှင့် အခြားသော အကြောင်းအချက်များကို သေချာစွာ လေ့လာဆန်းစစ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ အစိုးရမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသော လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက် ရေးဆိုင်ရာ ငွေပေးပို့ထောက်ပံ့မှုများတွင် e-payments ကိုအသုံးပြုမည်ဆိုပါက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အရာများကို အောက်တွင် တင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနမှ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်နေသော သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် လူမှုရေး ပင်စင်ထောက်ပံ့မှုအစီအစဉ်အပေါ် အဓိကထား၍ လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

၁။ E-payments စနစ်သို့ ပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်းကို ကာလလတ်မှ ကာလရှည်ရည်မှန်းချက်အဖြစ် သတ်မှတ်သင့်ပါသည်။

ရေတိုကာလအတွင်း လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု လုပ်ငန်း အစီအစဉ်များကို တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် ဦးစီးဌာနအတွင်းမှ စနစ်များကို ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဦးစားပေးသင့်ပါသည်။ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူထံ ရောက်အောင်ပေးပို့ရာတွင် ကျေးရွာအဆင့်တွင် pay agents များ နေရာတိုင်း တွင် ရှိမနေသောကြောင့် ရေတိုကာလအတွင်း၌ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါဦးမည်။ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ကာလတိုမှ ကာလလတ်အတွင်း မြို့နယ်အဆင့်နှင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအဆင့်နှစ်ခုစလုံး၌ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုကို ဆက်လက်လိုအပ်နေပါမည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော ပေးပို့မှုစနစ်ကို ပြောင်းလဲခြင်းမပြုမီ လူမှုရေးပင်စင် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်၏ အဓိကသွင်ပြင်လက္ခဏာများကိုလည်း တိကျသေချာစွာ နားလည်ထားနိုင်ရန်မှာ အလွန် အရေးကြီးပါသည်။ e-payments ဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သွားမည့် ရပ်ရွာလူမှုပတ်ဝန်းကျင်အဆင့်၏ ပေးထားချက်အနေအထား (community level context) နှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသနများ ပိုမိုလိုအပ်နေပါသေးသည်။ လူမှု ဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ဈေးကွက်အတွင်း e-payments ဝန်ဆောင်မှုများကို အပြိုင်အဆိုင် ပေးအပ်လာကြသည့် ဈေးကွက် အနေအထားနှင့်တကွ အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်ခွင့် (financial inclusion) မြှင့်တင်ရေး မူဝါဒကြီးပမ်းချက် များအပေါ် အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် ကောင်းစွာအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

၅။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အက်ဖြတ်သုံးသပ်ချက်

၂။ အခြားသော အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို အားကောင်းအောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာန၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း မရှိပါက E-payments သည် အလုပ်ဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

E-payments အသုံးပြုရန်အတွက် လူပုဂ္ဂိုလ်အတည်ပြုစစ်ဆေးခြင်း (identity verification)၊ သတင်းအချက်အလက် စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ် (management information systems)၊ မကျေနပ်ချက်များ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးမည့်လမ်းကြောင်းများ (grievance redressal channels) နှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ် အဆင့်တွင် ထိရောက်သည့် စောင့်ကြည့်ထိန်းသိမ်းမှုနှင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှု (monitoring and evaluation) စသည့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထိရောက်အားကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ယင်းစနစ်များအား အနာဂတ်တွင် e-payments အသုံးပြုရန်ဟူသည့် အမြင်ဖြင့် အဆင့်မြှင့်တင် သွားရန်လိုအပ်ပါသည်။ စာရွက်စာတမ်းများကိုအခြေပြုသောမှတ်တမ်းတင်ထိန်းသိမ်းမှုစနစ် (paper-based record system) အသုံးပြုသည့် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး အစီအစဉ်တစ်ခုကို manual မှ e-payments သို့ ပြောင်းရွှေ့ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ တစ်ဖက်တွင်လည်း e-payments သို့ ပြောင်းလဲပစ်ခြင်းအားဖြင့် လိမ်လည်အလွဲသုံးမှု သို့မဟုတ် အမှားအယွင်းဖြစ်ပေါ်မှုစသည့် အန္တရာယ်များအားလုံးကို ဖယ်ရှားပေးနိုင် လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့အတွက်ကြောင့် မကျေနပ်ချက်များဖြေရှင်းရေးဆိုင်ရာစနစ်နှင့် M&E စနစ်များ ရှိနေရန် လိုအပ်ပါသည်။ လက်ရှိစနစ်များကိုအားကောင်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် စနစ်အသစ်များကို စမ်းသပ်ခြင်းတို့ပြုလုပ်ရာတွင်၊ အထူးသဖြင့် ထောက်ပံ့ငွေ များပေးပို့ရန်အတွက် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ (third parties) ဖြင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို လိုအပ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန အတွင်း၌ Terms of Reference/Request for Proposals များ ရှင်းလင်းစွာ ရေးဆွဲပြင်ဆင်နိုင်ရန်၊ Payment Service Providers များဖြင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန်နှင့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းပိုင်းဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်သည့်သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ ဦးစီးဌာနများဖြင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည့်ဝ လုံလောက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုမှုအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် အနေအထား အပေါ် စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်သွားရန်နှင့် လုပ်ငန်း အစီအစဉ်သက်တမ်း တစ်လျှောက်လုံး Payment Service Providers များဖြင့် အမြဲပြတ်ထိတွေ့လုပ်ကိုင်သွားနိုင်မည့် စွမ်းဆောင်ရည်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

၃။ Service providers တစ်ခုမက ပါဝင်ပြီး manual နှင့် e-payments ရောယှက်ထားသည့် 'mixed model' ပုံစံသည် လူမှု ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ်များအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ ငွေလက်ခံရယူသူများအရ၊ ပထဝီနယ်မြေအရနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ စွမ်းဆောင် ရည်အရ မတူကွဲပြားမှုများရှိနေနိုင်သည့်အတွက် mobile money ကို တစ်ခုတည်းသော e-payments နည်းစနစ်အဖြစ် ရွေးချယ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအနေအထားအရ e-payments ကို မြို့ပြနယ်မြေဒေသများတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လွယ်ကူအဆင်ပြေနိုင်ပြီး manual payments ကို ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆက်လက်အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ငွေပေးပို့ နည်းစနစ်အမျိုးမျိုးအပြင် Payment Service Provider တစ်ခုတည်းက အပြည့်အဝ ဖြန့်ကျက်လွှမ်းခြုံထားနိုင်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းကြီးကြပ်သည့်အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းက ဈေးကွက်ကို တစ်ဦးတည်းအုပ်စိုးမှု (monopolisation) ကို ခွင့်မပြုခဲ့ပါက သို့မဟုတ် ငွေလက်ခံရယူသူများအား မိမိတို့နှစ်သက်ရာ PSP ကို ရွေးချယ်ခွင့်ပေးထား ခဲ့ပါက လူမှုဝန်ထမ်း ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အခြားသော PSP များကို ထပ်မံလိုအပ်နိုင်ပါမည်။ ဤသို့ ဖြစ်လာပါက အခြားသောလုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်မှုတွင် သိမ်မွေ့ခက်ခဲမှုရှိလာနိုင်ပြီး မတူညီသော ငွေပေးပို့မှုစနစ်အသီးသီးကို စီမံခန့်ခွဲရန်နှင့် မတူညီ သော Payment Service Providers များဖြင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနိုင်ရန် စွမ်းဆောင်ရည် ကြီးကြီးမားမားလို အပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း PSP များအကြား အပြန်အလှန်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု (interoperability) တိုးတက်လာသည့်အခါတွင် PSP တစ်ခု ထက်မက လိုအပ်နေမှုကို လျော့နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ဆောင်နိုင်မှုအတိုင်းအတာ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော mobile money products များကို ပေးအပ်လျက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံရှိ Payment Service Providers အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးကို တစ်ပြေးညီဖြစ်ရန် ပိုမိုပေါင်းစပ်လာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဤရွေးချယ်စရာများထဲမှ သင့်တော်ကိုက်ညီမှုကို အကဲဖြတ်ရာတွင် ဖြန့်ကျက် လွှမ်းခြုံနိုင်မှု (coverage) နှင့် ငွေထုတ်ယူရာနေရာများ (cash out points) ဖြန့်ခွဲထားနိုင်မှုတို့ဖြင့် စတင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ E-payments သို့ ကူးပြောင်းမှုကာလ တစ်လျှောက်လုံးတွင် သက်ဆိုင်သူ (stakeholders) များ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသွားရမည်။

ပါဝင်သည့် သက်ဆိုင်သူ(stakeholders) အသီးသီး (သက်ဆိုင်ရာ ဦးစီးဌာနများ၊ အလှူရှင်များ၊ Payment Service Providers များနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများ) ၏ ဦးစားပေးအရာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အရေးကြီးပါသည်။ Payment Service Providers များ၊ pay agents များ ၊ ရပ်ရွာတာဝန်ရှိသူများ စသဖြင့် သက်ဆိုင်ပတ်သက်သူ ကွင်းဆက်တစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်နေသူများ အားလုံးအတွက် 'လုပ်ငန်းဖြစ်ရပ် (business case)' တစ်ခု ရှိထားသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ Payment Service Providers များ အကြားတွင် mobile money products များကို ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်ရန် ယှဉ်ပြိုင်မှုဖြင့်မားလျက်ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးတွင် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးပို့ရန်အတွက် လွှမ်းခြုံမှုနှင့် အတိုင်းအတာ အရ သင့်လျော်သည့် Payment Service Providers မရှိသေးပါ။ ဤကဲ့သို့သော တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အပြည့်အဝဖြန့်ကျက်လွှမ်းခြုံနိုင်မှုမှာ အပြန်အလှန် လုပ်ဆောင်နိုင်မှု (interoperability) သို့မဟုတ် ဘုံတူညီသည့်ကြားခံများ (aggregators)ရှိမှသာ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် သက်ဆိုင်ပါဝင်သူ အားလုံး လက်ခံနိုင်ပြီး အစိုးရအတွက် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာထိရောက်သည့် နည်းလမ်း ဖြစ်စေရေး အတွက် Payment Service Providers များဖြင့် ဂရုတစိုက် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် လိုပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနသည် e-payments သို့ပြောင်းလဲအသုံးပြုရန်နှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍမှ Payment Service Providers များတစ်ခုမက အသုံးပြုမှုအတွက် business case ကို အစောပိုင်းအဆင့်တွင် ဆွေးနွေးနိုင်ရန် ဗဟိုဘဏ်နှင့် စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းပါဝင်စေရန် လိုပါသည်။

၆။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ချက်

၅။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်မှု (financial inclusion) ရည်မှန်းချက်များထက် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးရည်မှန်းချက်များကိုသာ ကာလတိုတွင် ဦးစားပေးရမည်ဖြစ်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်မှုသည် အမျိုးသားအဆင့်လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၄) တွင်ပါရှိသော ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုအစီအစဉ်များ၏ ပင်မဦးတည်ချက်တစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် e-payment စနစ်များသည် စုဆောင်းရန် တွန်းအားပေး (savings encouraged) သည်ထက်စာလျှင် စုဆောင်းရန် ခွင့်ပြုပေး (savings enabled) ထားရုံသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် စိတ်ချယုံကြည်ရသည့် payments ဖြစ်စေရေးကို အဓိက ဦးစားမပေးပါက ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် အတားအဆီးများမှ payment စနစ်အသစ်ကို အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများက ယုံကြည်မှုမရှိ သို့မဟုတ် နားလည်သဘောပေါက်မှုမရှိဖြစ်ကာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် စနစ်အသစ်အား ထောက်ပံ့ငွေကြေးထုတ်ယူရုံထက် ပို၍ အသုံးပြုမည် မဟုတ်ဘဲ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်မှု ရည်မှန်းချက်များကိုပါ အားနည်းသွားစေနိုင်ပါသည်။

၆။ ရေရှည်တွင် ရွေးချယ်စရာပေးအပ်နိုင်ပြီး၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုကို တွန်းအားပေးသည့် နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးရမည်။

ရေရှည်၌ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာပါဝင်နိုင်မှုတိုးတက်လာသည့်အခါတွင် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ်များ၌ e-payments ကျင့်သုံးခြင်းကို အလိုလို တွန်းအားပေးလာနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အကောင်းဆုံးသော စံပုံစံတစ်ခုမှာ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ်တွင်အကျိုးဝင်သည့် ငွေလက်ခံရယူသူအားလုံးသည် ဘဏ်အကောင့်၊ e-wallet သို့မဟုတ် အခြားသော transaction account စသဖြင့် account တစ်ခုခု ပိုင်ဆိုင်ထားကြပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့ငွေကို လက်ခံရယူနိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းကိုအသုံးပြုရန်မှာလူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့နှစ်သက်ရာ Payment Service Providers နှင့် နှစ်သက်ရာ product ကို စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်နိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက်တွင် အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ accounts များသို့ e-payments လွှဲပို့ပေးနိုင်ရန် Payment Service Providers အသီးသီးဖြင့် ပေးပို့မှုအတွက် ကျသင့်ငွေများနှင့်တကွ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူထံ ခံစားခွင့်ပမာဏ အပြည့်အဝရောက်ရှိစေရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော် အသုံးပြုမည့် စနစ်ပုံစံများ (modalities) တို့ကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသွားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် Payment Service Providers များကိုလည်း ဝန်ဆောင်မှုအသုံးပြုသူ ရရှိစေရန် အချင်းချင်း ပြိုင်ဆိုင်စေနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဖြန့်ကျက်လွှမ်းခြုံမှုနှင့် ၎င်းတို့ e-products များ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း ပိုမိုကောင်းမွန်စွာပေးနိုင်စေရန် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများကိုလည်း တွန်းအားပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤနည်းလမ်းမျိုးကိုအသုံးပြုနိုင်ရန်မှာ ဥပဒေစည်းမျဉ်းပိုင်း ထိရောက်စွာ အသက်ဝင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ အတွင်းပိုင်းစနစ်များကို ပိုမိုအားကောင်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများ၏ သက်သာချောင်ချိမှုအနေအထားများကို စဉ်ဆက်မပြတ် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၇။ Manual နှင့် e-payments တို့အကြား မည်သည့်နည်းလမ်းက ကုန်ကျစရိတ်သက်သာထိရောက်မှု ရှိကြောင်းကို ကာလတိုအတွင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် မလွယ်ကူပါ။

လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အကန့်အသတ်ဖြင့်ရှိသော အရင်းအမြစ်များနှင့်အတူ ရေရှည်အတွက် မူဝါဒနှင့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှုများကို ချမှတ်ထားရန် လိုအပ်သည်ဖြစ်ရာ လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်မှု နည်းလမ်းပုံစံ (implementation modalities) အမျိုးမျိုးတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာထိရောက်မှု အနေအထားကို အကဲဖြတ်နိုင်ရန်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိအနေအထားတွင် manual နှင့် e-payments တို့အကြား ကုန်ကျစရိတ်သက်သာထိရောက်မှုကို အကဲဖြတ်ရန်မှာ အကြောင်းအရင်း အချို့အရ မလွယ်ကူပါ။ e-payments ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် မည့် ကုန်ကျစရိတ်များသည် ရွေးချယ်အသုံးပြုမည့် e-payment နည်းစနစ်နှင့်တကွ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန နှင့် Payment Service Providers တို့ အသီးသီးအကြား ခွဲဝေယူမည့် အခန်းကဏ္ဍများအပေါ် မူတည်နေပါသည်။ Payment Service Providers များမှ လက်ရှိ ကောက်ခံနေသည့် ဝန်ဆောင်မှုအသုံးပြုခများနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှု ကုန်ကျစရိတ်များမှာ အနာဂတ်တွင် ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အချို့သောကုန်ကျစရိတ်များမှာ တစ်ဦးချင်းအလိုက် နှုန်းထား အမျိုးမျိုးရှိနေပြီး သင့်သလို ညှိနှိုင်းကောက်ယူမှုများလည်း ရှိပါသည်။ Manual payments ၏ ကုန်ကျစရိတ်ကို အပြည့်အဝ နားလည်သဘောပေါက်ရန်မှာလည်း ခက်ခဲပါသည်။ အကြောင်းမှာ manual payments များကို အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှတစ်ဆင့် ပေးပို့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၏ ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်း ရေးဆွဲပုံမှာလည်း လုပ်ငန်း အခြေပြု (activity based) မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသော ငွေပေးပို့မှု/ပေးချေမှုစနစ်များ (payment mechanisms) ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အခြေခံ mobile money စနစ် တစ်ခုသည် အသုံးပြုရန်အတွက် ကုန်ကျစရိတ် နည်းပါးသည့် ရွေးချယ်စရာ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနအနေဖြင့် e-wallets ကို ရွေးချယ်အသုံးပြုမည်ဆိုပါက ငွေလက်ခံမည့်သူများအား ၎င်းတို့၏ SIM cards များ မှတ်ပုံတင်ပေးရန်အတွက် ကူညီပေးရမည့် ကုန်ကျစရိတ်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် Over-the-Counter payments များကို အသုံးပြုပါက ငွေလက်ခံသူများအနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းရန် လိုအပ်တော့မည်မဟုတ်ပါ။ မည်သို့သော် mobile money product ကို အသုံးပြုသည်ဖြစ်စေ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများ၊ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအကြီးအကဲများနှင့် ငွေလက်ခံရယူမည့်သူများကို လေ့ကျင့် သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော ကုန်ကျစရိတ်များ သိသိသာသာရှိနေမည်ဖြစ်ပါသည်။

၇။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ချက်

ဤမူဝါဒစာတမ်းအကျဉ်းချုပ်သည် Farhat, M.A နှင့် Lynn, T.A တို့ ရေးသားသော Options Assessment for Electronic Cash Transfer Delivery, Myanmar (2018) အစီရင်ခံစာမှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ အစီရင်ခံစာ အပြည့်အစုံကို <http://ageingasia.org/options-assessment-electronic-cash-transfer-delivery> တွင် ရရှိနိုင်ပါသည်။

HelpAge International သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားပြီး သက်ကြွယ်များ အားလုံး အတွက် ၎င်းတို့၏ ဘဝများ ကျန်းမာ၊ လုံခြုံ၊ ဂုဏ်ရှိစွာဖြင့် သက်ရှင် လျှောက်လှမ်းနိုင်မည့် အခွင့်အရေးများ ရယူနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ကူညီပေးနေသောအဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

HelpAge International

မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်ရုံး

နံပါတ် ၂၅/အီး၊ သီရိမင်္ဂလာရိပ်သာလမ်း၊ ရပ်ကွက် (၇)၊ ရန်ကင်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာ ဖုန်း+ ၉၅၁ ၆၆ ၅၅ ၇၄

HelpAge International

East Asia/Pacific Regional Office

6 Soi 17 Nimmanhem Road

Suthep, Muang, Chiang Mai 50200 Thailand

Tel: +66 53 225 440

Fax: +66 53 225 441

www.helpage.org

www.ageingasia.org

အလှူဒါနအဖွဲ့အစည်းမှတ်ပုံတင်နံပါတ် - ၂၈၈၁၈၀

မူပိုင်ခွင့် - HelpAge International ၂၀၁၈

ဤထုတ်ဝေမှု၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းကိုမဆို အကျိုးစီးပွားအတွက်မဟုတ်သောနှင့် အသိပညာရေးရာဟူသော ရည်ရွယ်ချက် အတွက် ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံခြင်း မလိုအပ်ပဲ ကူးယူအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ကျေးဇူးပြု၍ HelpAge International အား အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြပေး၍ မိတ္တူ သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာ Link အားပေးပို့ပေးပါရန်။

အသိအမှတ်ပြု ကျေးဇူးတင်ရှိခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် ဩစတြေးလျ၊ ဒိန်းမတ်၊ ပြင်သစ်၊ ဖင်လန်၊ အီတလီ၊ လူဇင်ဘတ်၊ နယ်သာလန်၊ နယူးဇီလန်၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဗြိတိန်၊ အမေရိက စသောနိုင်ငံများ၏ အစိုးရအဖွဲ့များအား ၎င်းတို့၏ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျေးလက်ဒေသ နေထိုင်သူများ၏ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် သက်မွေးမှုဘဝတိုးတက်ရေးတို့၌ ပါဝင်ကူညီပေးမှုများအတွက် အထူးပင် ကျေးဇူးတင် ရှိပါသည်။ ထိုအတူစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးတစ်ခုဖြစ်သော Mitsubishi Corporation အားလည်း ကူညီပါဝင်ပေးမှုအတွက် အထူး ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

မသက်ဆိုင်ကြောင်း ရှင်းလင်းချက်

ဤစာစောင်အား ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် ဩစတြေးလျ၊ ဒိန်းမတ်၊ ပြင်သစ်၊ ဖင်လန်၊ အီတလီ၊ လူဇင်ဘတ်၊ နယ်သာလန်၊ နယူးဇီလန်၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဗြိတိန်၊ အမေရိက စသောနိုင်ငံများ၏ အစိုးရအဖွဲ့များ နှင့် Mitsubishi Corporation တို့မှ ငွေကြေး ပံ့ပိုးပေးသည်။ ဤစာစောင်တွင် ဖော်ပြပါရှိသောအမြင်များအား LIFT ထောက်ပံ့သူများမှ တရားဝင်ထင်မြင်ချက်များအဖြင့် ယူဆောင်ထင်ဟပ်ခြင်းမပြုရန်ဖြစ်သည်။

Funded by:

၈။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများအတွက် အီလက်ထရောနစ် ပေးပို့မှု နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်း - ရွေးချယ်နိုင်ဖွယ်ရာများအပေါ် အက်ဖြတ်သုံးသပ်ချက်